

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ [www.saexampapers.co.za](http://www.saexampapers.co.za)



SA EXAM  
PAPERS



# basic education

Department:  
Basic Education  
**REPUBLIC OF SOUTH AFRICA**

## SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

**SEPEDI LELEME LA GAE (HL)**

**LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)**

**2017**

**MEPUTSO: 80**

**NAKO: Diiri tše 2½**

**Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 23.**

**DITAELO LE TSHEDIMOŠO**

1. Badišiša ditaelo ka šedi.
2. O se ke wa leka go bala lephephe la dipotšišo ka moka. Lebelela diteng letlakaleng la bone gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tšeo o ithutilego tšona lenyaga. Ka morago ga moo, bala dipotšišo tše gomme o kgethe tšeo o tlogo di araba.
3. Lephephe le arotšwe ka DIKAROLO TŠE THARO:
 

KAROLO YA A:	Theto	(30)
KAROLO YA B:	Padi	(25)
KAROLO YA C:	Papadi/Terama	(25)
4. Latela ditaelo tšeo di hwetšwago mathomong a KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE ka kelohloko.
5. Araba dipotšišo tše TLHANO:
  - TŠE THARO go tšwa go KAROLO YA A
  - E TEE go KAROLO YA B
  - E TEE go KAROLO YA C
  - Diriša lenanetekolo
6. Nomora dikarabo tša gago go swana thwii le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.
7. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.
8. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.
9. Botelele bja dikarabo tše telele:
 

KAROLO YA A: Mantšu a go se fete a 300  
KAROLO YA B le YA C: Mantšu a go se fete a 450
10. Botelele bja dikarabo dipotšišong tše kopana:
 

Kabo ya meputso e tla šoma bjalo ka tlhahlo ya botelele bja karabo yeo e letetšwego.
11. Nako yeo e ukangwago:
 

KAROLO YA A:	Metsotso ye 40
KAROLO YA B:	Metsotso ye 55
KAROLO YA C:	Metsotso ye 55

**KAROLO YA A: THETO**

**Direto tšeo di bonwego: Araba dipotšišo TŠE PEDI fela go tše di latelago.**

NOMORO YA POTŠIŠO	POTŠIŠO	MEPUTSO	NOMORO YA LETLAKALA
1. 'Go pokolo'	Potšišo ye telele	10	5
2. 'Moratiwa wa ka'	Potšišo ya setsopolwa	10	6
3. 'Wa boraro'	Potšišo ya setsopolwa	10	7
4. 'Re tšeane'	Potšišo ya setsopolwa	10	8

**LE**

**Sereto seo se sa bonwago (Ke kgapeletšo)**

5. 'Wena lesogana'	Potšišo ya setsopolwa	10	9
--------------------	-----------------------	----	---

**\*ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya setsopolwa. Ge o arabile potšišo ye telele KAROLONG YA B/C o swanetše go araba ya ditsopolwa go tšwa go KAROLO YA C/B. O swanetše go araba potšišo E TEE fela mo KAROLONG YA B le YA C.

**KAROLO YA B: PADI**

**PADI: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**

6. <i>Lenong la Gauta</i>	Potšišo ye telele	25	10
7. <i>Lenong la Gauta</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	10
8. <i>Ngwana wa Mobu</i>	Potšišo ye telele	25	12
9. <i>Ngwana wa Mobu</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	12
10. <i>Lešitaphiri</i>	Potšišo ye telele	25	14
11. <i>Lešitaphiri</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	14
12. <i>Tlhakoleng</i>	Potšišo ye telele	25	16
13. <i>Tlhakoleng</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	16

**KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA**

**Araba potšišo E TEE fela go go tše di latelago.**

14. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ye telele	25	18
15. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	18
16. <i>Lehufa</i>	Potšišo ye telele	25	21
17. <i>Lehufa</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	21

**\*ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo e TEE ye telele le e TEE ya setsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša setsopolwa.

**LENANETEKOLO/LENANETSHWAYATSHWAYO**

Dira leswao la (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o latetše ditaelo gabotse.

<b>KAROLO</b>	<b>NOMORO YA DIPOTŠIŠO</b>	<b>PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO</b>	<b>TSHWAYO (✓)</b>
A: Theto (Direto tšeo di bonwego.) <b>LE</b>	1–4	2	
A: Theto (Sereto seo se sa bonwago)	5	1	
B: Padi (Potšišo ye telele goba ya setsopolwa)	6–13	1	
C: Papadi/Terama (Potšišo ye telele goba ya setsopolwa)	14–17	1	

**ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, kgonthišiša gore o arabile potšišo E TEE ya setsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše telele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.

**KAROLO YA A: THETO****DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe****DIRETO TŠEO DI BONWEGO**

Araba dipotšišo TŠE PEDI fela.

**POTŠIŠO YA 1: POTŠIŠO YE TELELE**

Sekaseka sereto se sa ka tlase o lebeletše tše di latelago:

- 1.1 Mohuta wa sereto
- 1.2 Molaetša wa sereto
- 1.3 Sebopego sa ka ntle

Teori: (3)  
Dintlha: (6)  
Polelo: (1)

**GO POKOLO – OK Matsepe**

- 1 Go go makala go fetša nka se ke,
- 2 Gore sefapano o se belegetše eng.
- 3 Na se lebetšwe go wena e seng
- 4 Neng ka ntle ga letšatši lela ke se seke?
- 5 O dungwa ke nna, maaka ga a botse,
- 6 Ka sona o tla tsena le nna ke a bona.
- 7 A ke go amogetše, le nna o tla mpona,
- 8 Go Mo khunamela go nkweša bose.
- 9 Magetleng le nna ke se rwale,
- 10 Kgopolong ke be yo ke hlatswegilego.
- 11 E sego gore go go tsebafele ke se ke se dirilego,
- 12 A ke sepedišane le wena ke be wa gago o nthwale.
- 13 O phate ya Yomogolo,
- 14 A ke go rete ka bjago bogolo.

[Letl. 41]

**[10]**

**POTŠIŠO YA 2: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**

Bala ditemanatheto tše ka tsenelelo le tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

**MORATIWA WA KA – M Bopape & S Ratlabala**

- 1 ... Ge letšatši le le godimo,  
 2 Ka theogela nokeng  
 3 Ka fase ga mohlome,  
 4 Lephameng la noka,  
 5 Motshwerere o thithile, o adile, o palegile maloba.  
 6 Lephameng le lengwe,  
 7 Mohlatswa o obamile, o hwibitše, o nkga, dinonyana di o ja.
- 8 Bodibana bja ka tlase, bo tonya, bo thotše.  
 9 Ka tšwa ke opela,  
 10 Ke opela ka lethabo,  
 11 Ke myetla ke re:  
 12 *'Lala sithandwa,*  
 13 *Lala o phomole.'*
- 14 Ke sa dutše gwa tšwela  
 15 Kgarebe ye tshehlana  
 16 Ya matswele a go ema.  
 17 Ka e lebelela,  
 18 Ya ema pho!  
 19 E ke e setšwe.

[Letl.12]

- 2.1 Tsopola kelelathalo le poeletšo ya karolo ya lentšu yeo e tšwelelago temanathetong ya 1 seretong se. (2)
- 2.2 Bapetša sebopego sa ka ntle sa mothalotheo wa 12 le wa 18. (2)
- 2.3 Efa tlhalošothwii ya methalotheo ya 8 le 11. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 2.4 Hlaloša tshwantšhokgopolo yeo e tšweletšwago ke kgetho ya mantšu temanathetong ya 3. (2)
- 2.5 Hlatholla maikutlo ao a aparetšego sereti temanathetong ya 3. (2)

**[10]**

**POTŠIŠO YA 3: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**

Bala ditemanatheto tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

**WA BORARO – BN Tseke**

- 1 O mmagohlomela maphakganya ntšhi sewelamaswing,
- 2 Mmatšhaatšhaa nawane tšhatšha sekopanyadikhutlo,
- 3 Tswiri, nonyana mogaši wa nonwane selo keketla,
- 4 Wa boraro kgagaripane sephušula leago la baagišane.
  
- 5 Wa boraro, Dolara tše tharo ke bokae?
- 6 Wa boraro, sa bone bophelong ke eng?
- 7 Wa boraro, wa bohano mojadibe ke mang?
- 8 Wa boraro, ya boselela hlatse ke mang?
  
- 9 O tshwetše mongmotsana ka didirwa ke mongmotse,
- 10 Wa ngetlela mongmotse a mongmotsana mafokodi,
- 11 Wa khutšo moya go tša bona dipelo wa šwahla,
- 12 Bobedi ka mehla ba utswana ka mesela ya mahlo,
- 13 Boka sa meetse sego ge se bona wa tšhobolo mmatswale.
  
- 14 Wa boraro, o swa o bapatša eng?
- 15 Ga o boife go tsena tše tharo difero,
- 16 Ka digwanapedi tša hlogo a masa mabarebare wa gamola,
- 17 Wa etša dintho o thonkgga tše di ahlamišitšego melomo,
- 18 Ka a lebone makhura wa tšhela sa mello serupampa,
- 19 Wena mmamoneanya sebjala tše ntshwanyana motseng.

[Letl. 57]

- 3.1 Tsopola mantšu A MABEDI temanathetong ya 1 ao a bolelago gore wa boraro o a senya. (2)
- 3.2 Ka dintlha TŠE PEDI akaretša molaetša wa sereto se. (2)
- 3.3 Ngwala sekapolelo seo se renago temanathetong ya 2 o be o fe le tlhalošo ya sona. (2)
- 3.4 Ke ditlabela dife TŠE PEDI tše di dirišitšwego temanathetong ya 2 tše di laetšago gore go boledišwa motho wa boraro? (2)
- 3.5 Maikutlo a gago ke afe malebana le ditemanatheto tše? Fahlela karabo ya gago ka lebaka. (2)

**[10]**



**POTŠIŠO YA 4: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**

Badišiša ditemanatheto tše gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

**RE TŠEANE – SN Tseke**

- 1 ... Maloba ke tlile bošego le mosegare go wena,  
 2 Maloba ke go etetše ka tlala le mokhora,  
 3 Maloba ke tlile ka ditšhila le malabuhla,  
 4 Maloba ke gorogile ka masa go sa sa,  
 5 Fela wa nkamogela ka lešoko le borutho.
- 6 Ke go khukhuneditše ke nka bodiidi fela  
 7 Ke go farile ke le wa kudumela le lefetla,  
 8 Ke go atlile ka moya wa motšoko le maphoroma,  
 9 Ke go gokaretše ka lerato mahwafa e le poponono,  
 10 Fela ka mehla ke le moratiwa, diba sa lerato.
- 11 O rutilwe ke mang go nthatharathiša?  
 12 Ka boyo le boboyo bja ka bošego le mosegare?  
 13 O thomile neng go ntlwaetša nako boka pudi?  
 14 O thomile kae go se ntshepe boka mpša?  
 15 Se adingwe mekgwameswa adingwa tlaologanyo.

[Letl. 60]

- 4.1 Ngwala maganetšani A MABEDI ao a dirišitšwego temanathetong ya 1. (2)
- 4.2 Laetša o be o hlatholle mohola wa poeletšothomi yeo e lego temanathetong ya 2. (2)
- 4.3 Bontšha mo sešura se tšwelelago gona mothalotheong wa 9 o be o fe le mohola wa sona. (2)
- 4.4 Ke setlabela sefe seo sereti se se dirišitšwego mothalotheong wa 13? Efa mohola wa sona mothalotheong wo. (2)
- 4.5 Ke ka tsela efe yeo ka yona molaetša wa sereto se o amago bophelo bja baratani ba mehlang yeno ka gona? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

**[10]****LE**

**SERETO SEO SE SA BONWAGO (KE KGAPELETŠO)****POTŠIŠO YA 5: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**

Lekodišiša ditemanatheto tše gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

**WENA LESOGANA – DG Mashabela**

- 1 O be lesogana go ya go ile,  
 2 O be naledi serwaolong sa bophelo,  
 3 O tšhabeše la sefatanaga lebelo,  
 4 Mohlomongwe o tla ikhola go ya go ile.
- 5 O iphile serotholana ka monga'seloko o tsene,  
 6 Bangwe o tšame o tshepiša nyalo,  
 7 Ge e le nna ke le kgogwana'robala, ge e le nyalo  
 8 O sa le o ntshepiša, bjale ka bjangbotala o tsene.
- 9 O itira sehlalefi sa go hlalefa,  
 10 O itira therabolane ya go ja batho ka leleme,  
 11 Etšwe ya lekgaba le letalana tema o ka se e leme,  
 12 Gobane rena makgarebe re le tša'go digafa,
- 13 Swara bjalo o ikhole bophelong bja'go,  
 14 Fela tseba ka moso di tla go hwetša thaka tša'go.

[Mashabela DG: 1996: Letl. 78]

- 5.1 Tsopola tshwantšhišo temanathetong ya 1. (1)
- 5.2 Laetša kelelathalo temanathetong ya 2. (1)
- 5.3 Hlopholla lenaneo la morumokwano temanathetong ya 2 le ya 3. (2)
- 5.4 Hlatholla kgopolo ye e tšweletšwago ke methalotheto ya 10 le 11. (2)
- 5.5 Ke mohuta ofe wa sereto wo o utollwago ke sebopego sa sereto se? Efa lebaka go thekga karabo ya gago. (2)
- 5.6 Na wena ge o nagana, o bona o ka re masogana a go swana le leo le retwago mo seretong se a felela kae bophelong? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

[10]

**PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30**

**KAROLO YA B: PADI**

Araba potšišo YE TELELE goba YA SETSOPOLWA. Botelele bja karabo ya potšišo YE TELELE e be mantšu a go se fete a 450.

**POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE****LENONG LA GAUTA – HDN Bopape**

Laetša ka moo mongwadi/moanegi a kgonnego ka gona go goroša morero wa paditseka ye.

Diteng: (15)  
Teori: (5)  
Polelo: (5)  
**[25]**

**POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LENONG LA GAUTA – HDN Bopape**

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

**SETSOPOLWA SA A**

Brenda o be a swana le mmagwe ka gohle – ka sebopego le semelo. E be e le motho wa sekgapho le pefelo ya kgauswi. Mahlwana a gagwe a be a le bogajana bjalo ka a noga. Fela o be a le botse, fao o se ke wa forwa. Ke be ke sa rate go ikgweranya le yena le go itlwaetša yena kudu ka gore ke be ke thomile go mo rata e sa le yo monyenyane gomme ge a nama a gola o be a dubaganya maikutlo a ka. O be a botsefalela pele le pele letšatši ka letšatši! Ke be ke sa kgone go tloša mahlo a ka go yena gomme bošego ke be ke fetša lebaka le letelele ke nagana ka yena. 5

Taba e tee ya go tshwenya ka Brenda ke gore o be a gasogile, a na le matepe. O be a kwana le go dira boithatelo mme a sa ikemišetša go kgalwa goba go solwa. O be a dira seo a se ratago mo a go ratago le gona ka nako yeo a e ratago. Mna. Maleka o lekile go mo kgala gantši eupša a šitwa gagolo ka ge mohumagadi a be a sa itshwenye ka go mo thuša. 10

Brenda ga se a ke a fetša dithuto tša gagwe tša yunibesithi. Ke kwele ke le mošomong gore o tšhabile dithutong gomme ga go tsebje gore o ile kae. Lesolo la go mo nyaka le ile la folotša. Go tšhaba ga Brenda go ile gwa gakgamatša batswadi dipelo fao mmagwe a ilego a hlabega mme a nama a fetoga molwetši wa kobo. 15

[Letl. 19]

- 7.1 Ngwala leina la moanegwa yoo e lego moanegi setsopolweng se. (1)
- 7.2 Tsopola dintlha TŠE PEDI tšeo di tšweletšago semelo sa Brenda temaneng ya mathomo. (2)

- 7.3 Ka dintlha TŠE PEDI akaretša diteng tša setsopolwa se. (2)
- 7.4 Bapetša kgodišo ya bana go šeditšwe Mna. Maleka le Mdi. Maleka. (2)
- 7.5 Ke ponelopele efe yeo o bago le yona mabapi le go šitwa ga Brenda go obamela dikgalemo tša Mna. Maleka? Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 7.6 Na o a dumela gore basetsana ba babotse gantši ga ba ke ba atlega dithutong tša bona? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)

## LE

## SETSOPOLWA SA B

Ke ile ka fetša metsotswana e masometharo goba motsotso ke lebeletše Mna. Maleka ka lešobana la senotlelo ge a tšholla megokgo pele ke retologa mme ke sepela. Bokgole bjo ke bego ke bona, go be go se bokaone bjo bo fetago go boela phapošing ya Mdi. Maleka le go leka go fatišiša se sengwe le se sengwe seo se ka nthušago mo molatong wo. Ke ile ka thoma go putuka phapoši gape. Lebakeng le ke be ke šoma ka tlhokomelo le ka boiketlo, ke šašamotša kobo ye nngwe le ye nngwe. Ke rile ge ke dutše ke šašamotša bjalo ka bona diatlana tše ntsho tšeo ke bego ke fela ke bona Mmatšhego a di apere. Ke ile ka tlelwa ke kgopolo ye nngwe yeo e ilego ya ntlogela ke roromela ka letšhogo: ke be ke se ka apara selo diatleng tša ka gomme ge maphodisa a ka tla a re a gatiša menwana, a tla dio mpata gatee le gona gabonolo bjalo ka kgogo. Ye e be e le phošo ya mathomo ye kgolo. Fela mahlatse a taba ke gore bokgole bjo ke be ke swere diaparo fela gomme ga go bonolo go gatiša menwana diaparong. 5

Go kgonthišiša gore ga ke sa dira diphošo tše dingwe, ke ile ka apara diatlana tšela tša Mmatšhego mme ka tšwela pele le go nyaka. Mmatšhego o be a na le diaparo tše ntši le gona tša go bitša ditšhelete. Ke ile ka šašamolla ka moka ntle le go humana se sengwe sa go fa maseme. 10

[Letl. 39–40]

- 7.7 Efa tswalano gare ga moanegi le Mmatšhego yo a tšwelelago setsopolweng se. (1)
- 7.8 Laetša tebelelo ya moanegi setsopolweng se. (2)
- 7.9 Akanya seema seo se nyalelanago le morero wa padi ye o be o fe le tlhathollo ya sona. (2)
- 7.10 Ahlaahla tema ye e kgathwago ke moanegi/mongwadi setsopolweng se. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 7.11 Ditiragalo tša setsopolwa se di utolla semelo sa mohuta mang sa moanegi? Efa dintlha TŠE PEDI fela. (2)
- 7.12 Hlaloša maikutlo a gago malebana le go phuruputša ga Nnono ka phapošing ya Mmatšhego. Efa dintlha TŠE THARO. (3)

[25]

**POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE****NGWANA WA MOBU – SPP Mminele**

Laetša ka moo mongwadi a kgonnogo ka gona go goroša morero wa padi ye.

Diteng: (15)  
Teori: (5)  
Polelo: (5)  
**[25]**

**POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****NGWANA WA MOBU – SPP Mminele**

Lekodišiša ditsopolwa tše gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

**SETSOPOLWA SA C**

'TatagoMoroko, taba ye nna e a ntšhoša. Ngwana yo a ka tloga a ntšha mantšu a mabjalo pele ga gago, mola ka matswalo o nyakile go lekana le tatagwe? Aowa! Aowa! Se gona se a se tshepilego ruri, Se gona! Ba re tšhwene ge e re "Ho!" e tshepile lewa. Mohlomongwe ke taba ye a e rerilego le banna ba motse wo, gore ge a befelwa o mo phothoma, ba tle ba go bolaye ka diatla, goba ba go rere ka mekgwa ye mengwe. Gape o lemoge gore mošemane yo ke ngwana wa motse wo – gomme wena? Joo! Mogatšaka! Wena, ge o ekwa nna, go tloga ka nako ye o swanetše go akgofiša o nyake sekolo se sengwe kgole le motse wo, moo o ka yago wa ruta gona. Le gona kua Bollankwe o ka no ngwalela. Ga se ba re raka ge re tloga. Nna ga ke nyake go tlo hwelwa ke monna ka lefeela.'	5 10
'Le nna mogopolo woo o ile wa ntlela, fela o tla ntshwarela ge ke re ke o phaetše ka thoko. Se se diregago a se direge. Ge e le nna nka se tshwenye motho. Ke tla no dira se nkego ga ke bone selo, ka itšhomela mošomo wa ka woo ke o tletšego mo nageng ye. Ge e le kotse ya ka le pheko ya ka še!' O bolela a šupile pampiri yeo e thekgilwego mo lebotong, ebilego e kgabišitšwe ka galase bjalo ka seswantšho. O bile o a sega.	15
'O tla iphemela ka yona pampišana ye mohla ba go tlela ka marumo le dilepe? Na o reng?'	

[Letl. 27–28]

- 9.1 Na tatagoMoroko yo go bolelwago ka yena mo temaneng ke mang? (1)
- 9.2 Tsopola mmolelo wa go ipihla wo o utollago gore motho ge a dira selo go na le seo a se tshepilego/botilego. (1)
- 9.3 Ka dintlha TŠE THARO akaretša diteng tša setsopolwa se. (3)
- 9.4 Bapetša tatagoMoroko le moanegwa yo a bolelago le yena (mosadi wa gagwe) go ya ka dipolelo tša bona setsopolweng se. (2)

- 9.5 Ke ponelopele efe yeo o bago le yona malebana le go se hlomphe Lahlang ga Phankga? Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 9.6 Na o bona sephetho sa mohlalobimogolo sa go šuthiša Phankga go mo iša sekolong sa Ntotolwane e le sa maleba? Fahlela karabo ya gago ka mabaka A MABEDI. (2)

## LE

## SETSOPOLWA SA D

Mafamo yena o lebetše tša go rema matšang le go itielela mašemo a batho matšatši a, o thalaganya le motse wo a fothela yo mongwe le wo mongwe yo a kopanago le yena ka mantšu a go re: 'Šoo gee! Šoo Lahlang wa lena! Ke kgale ke le botša gore ke moradia gomme le ithiba ditsebe. O le dirile eng lehono? Nke ke a bona ge le robotše le lora bana ba lena ba opela ka peseng ye e ba išago Tshwane, kganthe ba robotše sepatikana ka sekolong. Hahaa! Ke *lekomofêrê* leo, ka mo le tlogo gona; kgakgatha ya go tšwa Bollankwe. Le ka tlogela motho a le dira ditlaela? Ruri le tla be le mpaletše lehono le. A re mo rakeng! Ge ba mmušo ba etla mo ba hwetše lapa lela la gagwe le wetše kgwahlana. Ge a rotofala re tloge re mo laetša melamo le ntlha ya lerumo. Nna ke tla le eta pele ge e le gobane le hloka sebete. Le kile la bona kae tau ya lefšega?' 5 10

O bolela mantšu a a bile a thenkgolla ditsheola tša maroga a a fofatšago ditsebe tša batheeletši.

Le ge Mokhura le yena a tliša gore Lahlang a rakwe, o thalaganya le motse a botša batho gore ba se ke ba latela kgopolo ya Mafamo ya go rwala dilepe. 15

O tšama a re: 'Aowa, Batau, nako ya go tšholla madi ga se ya be ya fihla. Re nyaka ge maloko a Lekgotla la Dikolo le mohlalobimogolo le bathuši ba gagwe ba etla go tlo bona boradia bja *lekomofêrê* le.'

[Letl. 78–79]

- 9.7 Efa tswalano gare ga Lahlang le Mokhura. (1)
- 9.8 Laetša tebelelo ya mongwadi setsopolweng se. (2)
- 9.9 Akanya seema seo se nyalelanago le morero wa padi ye o be o fe le tlhathollo ya sona. (2)
- 9.10 Ahlaahla tema ye e kgathwago ke mongwadi setsopolweng se. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 9.11 Dipolelo tša Mafamo di utolla semelo sa mohuta mang sa gagwe? Efa dintlha TŠE PEDI fela. (2)
- 9.12 Hlaloša maikutlo a gago mabapi le go bitša batho ba bangwe gore ke *makomofêrê*. Efa dintlha TŠE THARO. (3)

[25]

**POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE****LEŠITAPHIRI – OK Matsepe**

Laetša ka moo mongwadi a kgonnogo ka gona go goroša morero wa padi ye.

Diteng: (15)  
Teori: (5)  
Polelo: (5)  
**[25]**

**POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LEŠITAPHIRI – OK Matsepe**

Badišiša ditsopolwa tše gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

**SETSOPOLWA SA E**

'Ka ge ke šetše ke boletše beng ba ka, go tseba Mokwena yo mongwe le yo mongwe gore ga ke ne thari ye kgolo, ke atetšwe ke ye nnyane fela. Mola go bago ka mokgwa woo, ka ya banneng bjalo ka mang le mang. Monna wa ngaka o tlile le dithebele tša gagwe tše o a bego a di rwaletšwe ke lenaba le, ba tla ba dira ka moo ba tsebago ka gona. Ba feditše lebaka ba mo pholophotha, eupša mathomong ba mpoditše gore ke se bule sefero sa gagwe ka gore dikoma tše pedi ga di bollele mphantong o tee ...'

5

Monna ge a bolela o realo, ga a hlwe a rarelararela bjalo ka kgagaripane.

Ditaba bjale di a hlophologa, gobane ye e tlogo le tše o tša go remela e tsebja ke mang le mang ka gore e thubile metse ye mentši go tloga kgale go fihlela lehono. Go diregile gantši gore mosadi yo a ilego themelong a ganelele kua ntshe – ešita le ge a be a ile kalafong goba malopong go tle go be ka mokgwa woo? Ge go le bjalo, na ke phošo go kgopela thušo go bao ba rego ba a tseba, wena ge o sa tsebe ge ba tlile go go rutlela motse? Dilo tše ka moka ke Modimo nthuše, dilo tše ka moka ke letšibogo la dikwena, Bakgaga ba tshela ka lona. Ba rerešitše bagologolo ge ba re ntlhomole mootlwa ga se mpuwe lenao, ka gona, Taudi ba mmuetšeng lenao a ile a kgopela go hlomolwa fela?

15

Seswana se re ngwana ke wa dikgomo.

[Letl. 28]

- 11.1 Na motho yo go ya ka kgoši Taudi go thwego ke lenaba ke mang? (1)
- 11.2 Tsopola mmolelwana wa go iphihla wo o hlalošago gore diphiri ga di diragale gotee ka nako e tee. (1)
- 11.3 Ka dintlha TŠE THARO akaretša diteng tša setsopolwa se. (3)
- 11.4 Bapetša Kgoši Taudi le morwadi wa dithebele (Mphoka) go ya ka diteng tša setsopolwa se. (2)
- 11.5 Ka dintlha TŠE THARO efa ponelopele ya gago mabapi le bogoši bja gaTaudi ka morago ga gore Mphoka a imiše Khutšišo. (3)
- 11.6 Na o bona sephetho sa gore Tšhwahledi a golele ga Kgoši Mabothe e le sa maleba? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

**SETSOPOLWA SA F**

Khutšišo o ile a botšišwa gore na molato wa lesogana leo ke eng, fela le yena a šitwa go fetola le ge e le gore mo gongwe o be a tseba, gobane ge lesogana leo le sa raletše le naga, o ja di welago, pelo ya gagwe e duma ge a ka gahlana le se sešoro se mo kgeretlanye e be bofelo bja gagwe, ka gore mola Taudi a thomago go babja, ga go boelwe selo ka ntle ga gore kgoši e tlile go ba mang. Khutšišo ga a thabe ge lesogana leo le fela le boa le sa re tswe, lesogana leo e lego mootlwa wo o sa hlomogego, lesogana leo e lego bolwetši bjo bo sa alafegego bjalo ka bjoo bo swerego rragwe, mme bo palelago dingaka le dingakana; pelo ya gagwe e tletše bobbe, ka molomo o tloga a re ba gaMatepe ba šaeditše ge ba bolaile Mphoka – motho yo nka bego a bolailwe ke yena yoo a ralalago le naga go sa tsebje seo a se nyakago. Mosadi yo o reng a na le pelo ye mpe ka mokgwa wo mola go thwe mmagongwana o swara thipa ka bogaleng? Ke nnete ge go thwe tlalelo e iša le seswiswi, ka gore mosadi yo ga a itire. Ka mokgwa wo Khutšišo a lego ka gona, ga go makatše ge re ekwa tša gagwe tše nako ye ka moka re bego re sa di tsebe. Di reng gomme go thwe o ile pele ga ge Tšhwahledi a tla timela mohla wola gaMabothe go etšwa koma, a khukhunela gaMabothe a na le bafelegetši?

[Letl. 69]

- 11.7 Efa tswalano gare ga Khutšišo le Tšhwahledi. (1)
- 11.8 Laetša tebelelo ya mongwadi setsopolweng se. (2)
- 11.9 Akanya seema seo se nyalelanago le go tšhaba ga Tšhwahledi (ka lapeng labo) o be o fe tlhathollo ya sona. (2)
- 11.10 Ahlaahla tema ye e kgathwago ke mongwadi setsopolweng se. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 11.11 Dipolelo tša mongwadi mabapi le Khutšišo di re utollela semelo sa mohuta mang sa gagwe? Efa dintlha TŠE PEDI fela. (2)
- 11.12 Maikutlo a gago ke afe mabapi le setsopolwa se? Efa dintlha TŠE THARO. (3)

**[25]**



**POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE****TLHAKOLENG – MD Kekana**

Laetša ka moo mongwadi a kgonnogo ka gona go goroša morero wa padi ye.

Diteng: (15)  
Teori: (5)  
Polelo: (5)  
**[25]**

**POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****TLHAKOLENG – MD Kekana**

Lekola ditsopolwa tše ka tsenelelo le tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

**SETSOPOLWA SA G**

'Monna Swele, o letše o re botša gore morwedi yo wa gago e sa le motswetšana wa dibeke. Goba ke a foša?'

'Ga o foše mongaka, go bjalo.'

'Go bjang?'

'Ke ra gore ke nnete morwedi wa ka e sa le motswetšana.'

5

'Ngwana wa gagwe yena o kae?'

'O tšhabile ... ke re nka re o sepetše le yena, thobela.'

E! Nkane o ka re moisa yo o tlo kitimela go itatetša ka ditaba di sa le kgole? Go reng e ke o thomile go itoma leleme? Ge a ka botšišwa gore ngwana yoo wa gagwe o tšhabile eng o tla tla a reng? Afa o lemoga gabotse gore ke mang motho yo a mo sekišago? Mphapa le bagwera ba gagwe bona ba ile ge ba ekwa mantšu a go re 'o tšhabile' ba thoma go sobana ka mahlo. E re go sa le bjalo re fe hlogoputswa sebaka a tšwele pele.

10

'Ke leboga ge o boditše setšhaba se gore morwedi wa gago o tšhabile. Mahlatse ke gore nna ga ke rate go tseba gore o tšhabile eng. Ke nyaka feela o mphetiše fa, a o kile wa tšea matsapa a go yo hlola morwedi yoo wa gago go lesogana leo le mo filego ngwana?'

15

'Ga ke le tsebe, thobela.'

'Wa se le tsebe bjang thobela e le mokgonyana wa gago?'

'Nna le yo mmagwe re lekile go mmotšiša mabapi le tatagongwana yoo eupša a gana ka taba, thobela. Le yena moo gona a ka ntlhatsela.'

20

[Letl. 44]

- 13.1 Ngwala leina la moanegwa yo a bolelago le Swele setsopolweng se. (1)
- 13.2 Tsopola polelo setsopolweng se ye e laetšago gore Swele o be a le pele ga setšhaba gomme a sekišwa. (1)
- 13.3 Ka dintlha TŠE THARO akaretša diteng tša setsopolwa se. (3)

- 13.4 Bapetša phetolo ya Swele ge a re: 'O tšhabile ... ke re nka re o sepetše le yena, thobela', le seo o se tsebago pading ye. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 13.5 Ponelopele ya gago ke efe malebana le molato wa Swele wa go imiša Mahlatse? Tiiša karabo ya gago ka dintlha TŠE THARO fela. (3)
- 13.6 Na o bona sepheto/kahlolo yeo e filwego Swele ke kgoro ya mošate wa Tlhakoleng e le sa maleba? Fahlela karabo ya gago ka mabaka A MABEDI. (2)

**LE****SETSOPOLWA SA H**

O di thinthile ka moka go thoma ka tša lapa la gagwe le barwa ba makgolwa, setswalle sa gagwe le Seja, leeto la gagwe la ge a tlo topa leseana go fihla ge yena le Seja ba tšhabišetša ngwana yoo Letope. O be a di hlatholla kgato ka kgato o ka re di sa tšo direga maabane a gona. Bale ba babedi le bona ba be ba mo ahlametše tše o ka rego ba kwa ka yona melomo yeo ya go repha. Go fihla gona moo a ba fa nako ya go botšiša. Dipotšišo go bona e be e le tše dintši kudu, ba bile ba sa tsebe gore ba thome ka dife. O ile go bona ba sa gakanegile a tšwela pele. 5

'Go tloga le mathomong ga sa nka ke rata go bega ngwana yo mošate ka gobane le nna ke be ke mo kganyoga. Kwešišo ya ka e bile gore go lahlwa ke bao o tswalanago nabo ga se mafelelo a lefase. Ka go realo nna ka ikemišetša go mmetlela bokamoso. O tsebe gore ka nako yeo nna le Seja re be re itulela ka babedi feela, re se na le yoo re ka mo romago lebenkeleng. Bana ba rena ...' 10

'Bjale ge le se na bana le swanetše go tšama le topa bana ba batho le ba dira ba lena? Mokgalabje tena, afa o a tseba gore ngwana o tšwa kae, wena? Gola wa belegwago wena o kile wa kwa kae ba re motho o topile ngwana, a mo godiša ya ba wa gagwe? Taba ye o e dirilego ke bohodu ebile ke bohlola.' 15

[Letl. 115]

- 13.7 Efa tswalano gare ga Seja le ngwana yoo go bolelwago ka yena temaneng ya bobedi ya setsopolwa se. (1)
- 13.8 Laetša tebelelo ya mongwadi setsopolweng se. (2)
- 13.9 Akanya seema seo se nyalelanago le morero wa padi o be o fe le tlhathollo ya sona. (2)
- 13.10 Ahlaahla tema ye e kgathwago ke mongwadi setsopolweng se. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 13.11 Dipolelo tša Motlanatšo di re utollela semelo sa mohuta mang sa gagwe? Efa dintlha TŠE PEDI fela. (2)
- 13.12 Maikutlo a gago ke afe mabapi le go hloka bana? Efa dintlha TŠE THARO. (3)

**[25]****PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25**

**KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA**

Araba potšišo YE TELELE goba YA SETSOPOLWA. Ge o kgethile potšišo YE TELELE go KAROLO YA B, araba potšišo ya setsopolwa karolong ye, eupša ge o kgethile YA SETSOPOLWA KAROLONG YA B gona araba ye telele karolong ye. Botelele bja karabo ye telele e be mantšu a go se fete a 450.

**POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE****NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Re alele thulaganyo ya papadi ye o lebeletše diponagalo tše di latelago:

- 14.1 Kalotaba
- 14.2 Phekgogo
- 14.3 Sehloa
- 14.4 Tlemolla ya lehuta

Diteng: (15)  
Teori: (5)  
Polelo: (5)  
**[25]**

**POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Bala ditsopolwa tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

**SETSOPOLWA SA I**

MPHAKA: (O bolela a nnoši) Ke be ke lebanwe ke kgetho. Tsela di be di le phakgapedi! Na ke be ke swanetše go hwa ke sa phela? Ke bitlelwe ke ipona? Aowa! (O šišinya hlogo) Le nna ke be ke nyaka Go swana le mantho a mangwe.	5
Ke tšhaba go šilaganywa le go foufatšwa kgopolo ke itebeletše Ke boifa go hupetšwa sehutamoya sa moya wa ka; Go hlalana le dikgopolo tša ka tše nanana, Tšeo go thwego ke meetlwa go ba bangwe. Bana ba ka bona ke be ke tla ba lesa bjang Ba enwa meetse a tsebo sedibaneng seo se fatilwego ke ba bangwe? Botho bja ka ka moka bo thennwe boka kgapa yeo peu ya yona, E sa hlwego e nyakwa!	10
Ke kitelwe dijo ganong, Ke re ke betola ba re o a nyankga O itshema mothonyana moisa te! (O itia tafola ka letswele)	15

Matlakane a ntswetše! Ka bontšhwa lehu ka mahlo Ke sa bolaya motho!	20
Aowa, go kgetha gona ke be ke tlamegile. Go kgetha tselapeding tše. Go tšwa ka difate tša borare, Go yo tsoma mafulo a matala dileteng tše dingwe.	25
Go iphetoša moneneri, mosepedimajaditala Go ena le gore ke binele sefogojane sa komašele. (O ribega hlogo tafoleng) Go bohloko bjang go kgaolelwa lešika la meloko! Go ahlogana le dithakangwaga tša gago ke polao Go hwela dinageng ke bogoboga;	30
Eupša ke be lebane le kgetho – Kgetho tselapeding tše ... (Go kokota motho lebating) Gore botho bja ka bo se tle bja thakgola Ke kgethile go tšwa ka difate – mohlomongwe go tšwela ruri, Go ya moo ke tlogo fiwa tlotlo.	35

[Letl. 13–14]

- 15.1 Laetša sedirišwa se SE TEE seo se laetšago gore tikologo ke ya sebjalebja. (1)
- 15.2 Tsopola polelo yeo e utollago gore Mphaka ke motho wa go se rate gore ditokelo tša gagwe di gatakwe. (2)
- 15.3 Akaretša diteng tša polelonoši ya Mphaka ka dintlha TŠE PEDI fela. (2)
- 15.4 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša mošomo wa polelonoši. (3)
- 15.5 Hlatholla kgegeophetogo yeo e tšweletšwago ke diteng tša polelonoši ya Mphaka ge a re:  
  
'Ke kgethile go tšwa ka difate – mohlomongwe go tšwela ruri,  
Go ya moo ke tlogo fiwa tlotlo, ...'  
  
Efa ntlha E TEE fela. (2)
- 15.6 Akanya moya wo o bego o foka polelonošing ye. Efa dintlha TŠE THARO. (3)

**LE**

**SETSOPOLWA SA J**

MPHAKA:	<i>(O fedile pelo o nwa galase ya mafelelo ka lebelo)</i> Ke bona gore go tšwa ka madi ga go botse. Ke be ke re ke tla bolela senna eupša ge le bona ke tsenatsena ditaba tša naga ya gabolena ke tla tlogela.	
MBARI:	Dula fase Morena Mphaka. Se tshwenyege ka Kala, ke sefapatli se segolo.	5
MPHAKA:	O tlo ntshwarela Morena Mbari, ga ke rate go kgopišana le Morena Kala.	
KALA:	Ga a sepele. Tša gabo di mo paletše o bona nke a ka tla a rarolla mathata a rena. Lekgoba towe! Tšwa!	
MPHAKA:	Morena Kala ke thabela mantšu a gago. Tše sa gahlanego ke dithaba.	
KALA:	Tlogela go balabala. Ke re sepela.	10
MPHAKA:	<i>(O befetšwe)</i> Phoo! <i>(O tshwa mare)</i> lešilo towe. O sa le kgole le tlihabologo. <i>(O a tšwa)</i>	
KALA:	<i>(O a ema)</i> O re ga se ke hlabologe? Afa o a mo kwa moisa yola Mbari?	
MBARI:	O ntlogele, ke wena o thomilego ditaba tše. Nwa re tloge monna.	
KALA:	Ke lena le senyago batšwabotšo. Ba le ba rolelago dikefa le re ba rutegile go re phala. Maloba mo ke kwele gore o be a bolela le mookamedi wa thuto. O re thuto ya rena ga se selo.	15
MBARI:	O di kwele kae ditšiebadimo tše?	
KALA:	Hmm! O robetše ke a go bona. Moisa yola ke senokwane. O a re ferehla.	
MBARI:	Ke re o di kwele kae ditšiebadimo tše?	20
KALA:	Ge e le ditšiebadimo o tshwenyegelang ka tšona?	
MBARI:	Afa o ke o nagane gore o a tšofala?	
KALA:	Ke eng se? <i>(O šupa moriri o mošweu hlogong)</i>	
MBARI:	Se ntšhupe matolwana ao. Ke re o ke o nagane na?	

[Letl. 53]

- 15.7 Bontšha mohuta wa thulano wo o tšwelelago setsopolweng se. (1)
- 15.8 Efa tswalano ye e tšwelelago gare ga Mbari le Kala. (1)
- 15.9 Hlopha ditšhupasefala TŠE THARO tša go tšweletša maikutlo go ya ka tatelano ya tšona setsopolweng se. (3)
- 15.10 Go ya ka tsebo ya gago ya papadi ye, bolela gore molwantšhwa ke mang o be o fe le lebaka. (2)
- 15.11 Go bitšwa ga Mphaka ka maina a go mo kgetholla bjalo ka ge Kala a dira mo setsopolweng se, go hlohletša maikutlo a mohuta mang? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- 15.12 Na o bona e le tshwanelo gore motho a tlaišwe ka baka la bofaladi? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

**[25]**

**POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE****LEHUFA – P Mothupi**

Re alele thulaganyo ya papadi ye o lebeletše diponagalo tše di latelago:

- 16.1 Kalotaba
- 16.2 Phekgogo
- 16.3 Sehloa
- 16.4 Tlemollo ya lehuto

Diteng: (15)  
Teori: (5)  
Polelo: (5)  
**[25]**

**POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LEHUFA – P Mothupi**

Lekodišiša ditsopolwa tše gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

**SETSOPOLWA SA K**

LERATO:	(O bolela ka pelo) Ke kgale ke eme mo boemapese eupša ga go sefatanaga se se tšwelelago. (O lebelela sešupanako sa letsogo) Ke gore ke hlaka ka mokgwa wo etšwe monna wa ka a ena le dithekisi? Ga ke tsebe gore na o nagana bjang ge a mpona ke hlakišwa ke dinamelwa ka tsela ye? A o ra lenyalo? (Go tšwelela sefatanaga sa Ntshepe) Sefatanaga se sele se rotoga go tšwa ka Matšhitaneng, mohlomongwe se ka tla sa nnamešša. A ke nape ke se emiše mogongwe se ka ema. (O a emiša) Ke na le mahlatse ka gore sese se a ema. (O batamela kgauswi le sona) Dumela, buti!	5
NTSHEPE:	Agee, Kgaetšedi, le kae naa?	10
LERATO:	Molato ga o gona ge e se tšona dinamelwa tše tša go hlokwa. A ga le ye toropong?	
NTSHEPE:	Aowa, Kgaetšedi, ke felela ka mo Motetema. Nka no go namešša ka go bea ka kua tselengkgolo gore o emiše le tše di tšwago boJane Furse.	
LERATO:	Nka leboga, buti.	15
NTSHEPE:	(O mmulela lebatl) Tsena re sepele.	
LERATO:	(O tsena ka gare ebile o a tswalela)	
NTSHEPE:	(O a mo swantšha) Hleng o ka re ke a go tseba, Kgaetšedi?	

LERATO:	(O mo lebelela ka mahlong o hwetša le yena a mo tseba) Hao, Meneer Ntshepe, ke wena!	20
NTSHEPE:	(Le yena o hwetša a mo tseba) Ke nna, Lerato, go bjang?	
LERATO:	Tšie e phala morogo, Meneer.	
NTSHEPE:	A o bewa ke eng gona mo?	
LERATO:	(O a sega) Ke ra wena gore o bewa ke eng mo ka gore o motho wa Soweto?	25
NTSHEPE:	(Le yena o a sega) Nna ga ke sa le motho wa Soweto, Lerato, ke agile mo Motetema. A wena o tšwelela kae ga naga?	
LERATO:	Nna ke dula gona mo Tafelkop.	[Letl. 1]

- 17.1 Laetša sedirišwa se SE TEE setsopolweng seo se laetšago gore tikologo ke ya sebjalebjae. (1)
- 17.2 Tsopola polelo yeo e utollago gore Ntshepe ke motho wa go loka. (2)
- 17.3 Akaretša diteng tša polelonoši ya Lerato ka dintlha TŠE PEDI fela. (2)
- 17.4 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša mošomo wa polelonoši. (3)
- 17.5 Hlatholla kgegeophetogo yeo e tšweletšwago ke ditiragalo tša setsopolwa se. (2)
- 17.6 Akanya moya wo o bego o foka nakong yeo Ntshepe le Lerato ba lemogilego gore ba a tsebana. Thekga karabo ya gago ka mabaka A MABEDI fela. (3)

## LE

**SETSOPOLWA SA L**

LERATO:	(O a tšhoga ebile o bula mahlo) Kgane ke ...	
RADITHEKISI:	(O mo tswalela molomo ka seatla ebile o a sebaseba) A re sepele gonabjale.	
LERATO:	(O tšhogile ebile o maketše) Aowa, mogatšaka, batho ba tlo ...	
RADITHEKISI:	Ge o sa nyake gore ke tsoše kutuku ka mo kerekengeng ya lena a re sepele. A re sepele ba sa rapela.	5
LERATO:	(O a ineela o tšwa le yena) A re sepele ge.	
RADITHEKISI:	(Ge ba fihla sefatanageng) Tsena ka pela re sepele.	
LERATO:	(O a tsena ba a sepela) Mogatšaka, o reng o ntatelela mo kerekeng?	
RADITHEKISI:	(Ka bogale) Hee, wena moitshwarahlephi tena! Tlogela go mpobolela ka tsebeng. Ke tlo ba ka go tswalela molongwana wo ka ntahle. Le gona ga ke na taba le kerekana ye ya lena.	10
LERATO:	Batho ba tlo reng ge ba bula mahlo ba hwetša ke se gona?	
RADITHEKISI:	Ba tlo re ga o gona, kgane? Gona go reng batho bao ba gago ba sa makalele go tšama o hlobolela banna ba ka moka?	15
LERATO:	(Ka pelo ya go kwa bohloko) Eupša ga go botse gore o ntatelele ke le kerekeng. A ga o bone gore o intšha seriti?	
RADITHEKISI:	(O emiša sefatanaga kgauswi le lebenkele) Tlogela go nteletša kotikoti ka ditsebeng. Šala ka mo sefatanageng ke a boa. (O a fologa o tsena ka lebenkeleng o boa a swere setena sa sešepa)	20
LERATO:	(O maketše) Ao, Mogatšaka, o reng o reka sešepa sa dibjana? A ga se wa bona sešepa se ke tlilego le sona maabane?	
RADITHEKISI:	Wena, mosadi, ke itše o se ntlhodie hle. (O tsena sefatanageng ba a tloga)	

[Letl. 58–59]

- 17.7 Bontšha mohuta wa thulano yeo e tšwelelago setsopolweng se. (1)
- 17.8 Efa tswalano ye e tšwelelago gare ga Lerato le Radithekisi. (1)
- 17.9 Hlopha ditšhupasefala TŠE THARO tša go tšweletša maikutlo ka tatelano ya tšona setsopolweng se. (3)
- 17.10 Go ya ka tsebo ya gago ya papadi ye, bolela gore molwantšhwa ke mang o be o fe le lebaka. (2)
- 17.11 Go ntšhwa ga Lerato ka kerekeng a rapela bjalo ka ge Radithekisi a dira, go hlohleletša maikutlo a mohuta mang? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- 17.12 Na o bona e le tshwanelo gore Radithekisi a ntšhe Lerato ka kerekeng a sa rapela? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

**[25]**

**PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25**  
**PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80**